2010-1, 2, 3 i 4-PI

CAUSA 2010-1, 2, 3 i 4-PI

Números de registre: 147-2010, 148-2010, 149-2010 i 150-2010

Accions incidentals d'inconstitucionalitat

SENTÈNCIA DEL 7 DE SETEMBRE DEL 2010

BOPA núm. 51, del 15 de setembre del 2010

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Ateses les accions incidentals d'inconstitucionalitat interposades pel Tribunal de Corts, el 31 de març del 2010, que plantegen davant el Tribunal Constitucional la qüestió de si els articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal que restringeixen l'assistència lletrada a partir de les 24 hores de la detenció són conformes a la Constitució i al Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals;

Vista la Constitució, i especialment els articles 9, 10 i 100;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, i especialment el títol IV, capítol segon, secció segona;

Vist el Codi de procediment penal, i especialment els articles 24 i 25.1;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 7 de juny del 2010, que va decidir acumular i admetre a tràmit les accions incidentals d'inconstitucionalitat presentades pel Tribunal de Corts;

Mitjançant providència de la mateixa data, el magistrat ponent va trametre una còpia dels escrits del Tribunal de Corts, al síndic general i al Ministeri Fiscal, així com, respectivament, a les parts comparegudes en els procediments judicials a quo perquè poguessin personar-se com a coadjuvants en el procés incidental d'inconstitucionalitat 2010-1, 2, 3 i 4-PI i va obrir un termini de quinze dies naturals per tal que presentessin les seves contestacions.

Vistos els escrits presentats per les representacions processals dels coadjuvants;

Vist l'escrit de contestació a l'acció incidental d'inconstitucionalitat presentat, el 22 de juny del 2010, pel Ministeri Fiscal;

Vist l'escrit de contestació a l'acció incidental d'inconstitucionalitat presentat, el 2 de juliol del 2010, pel síndic general;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les representacions processals dels coadjuvants, pel síndic general i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat el magistrat ponent, Sr. Didier Maus;

Antecedents

Primer

El 30 de març del 2010, el Tribunal de Corts va dictar quatre autes resultants, ja sigui d'ofici, ja sigui de les demandes respectives dels processats en diverses causes penals, en què sol·licitava

l'obertura d'una acció incidental d'inconstitucionalitat sobre els articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal en relació amb l'article 10 de la Constitució, atesa la jurisprudència recent del Tribunal Europeu dels Drets Humans sobre aquest punt i, més concretament, les decisions del 27 de setembre del 2008, Salduz c/ Turquia, del 24 de setembre del 2009, Pishchalnikov c/ Rússia i del 13 d'octubre del 2009 dictada en el cas Dayanan c/ Turquia, que declaraven preceptiva l'assistència lletrada des del moment de la detenció.

El Tribunal de Corts considera, en primer lloc, que d'acord amb l'article 3.4 de la Constitució, el Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals és aplicable plenament al Principat i forma part de l'ordenament jurídic andorrà. En segon lloc, d'acord amb la jurisprudència recent del Tribunal Europeu dels Drets Humans, la restricció de l'assistència lletrada a partir de les 24 hores de la detenció efectuada pels articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal podria vulnerar el dret a un procés equitable i a la defensa, ja que les declaracions fetes en el decurs d'aquest termini sense l'assistència tècnica d'un lletrat, així com les actuacions de les quals aquestes serien el suport necessari no podrien ser considerades com a proves vàlides, ja que haurien estat obtingudes, directament o indirectament, amb la vulneració dels drets fonamentals esmentats.

El Tribunal de Corts manifesta que té dubtes raonables sobre la constitucionalitat dels articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal i estima que aquests articles són imprescindibles per a la solució de les causes pendents, ja que el seu contingut podria ser no conforme a l'article 6 del Conveni esmentat i, per consegüent, a la Constitució, que l'integra en l'ordenament jurídic andorrà, i al seu article 10.1 que garanteix "el dret a un procés degut i a un judici just i equitable".

Per acabar, sol·licita l'obertura del procés incidental plantejat i suspèn la tramitació de les causes afectades.

Segon

El 7 de juny del 2010, el Ple del Tribunal Constitucional va dictar un aute en què va acumular i admetre a tràmit l'acció incidental d'inconstitucionalitat. Aquesta acció es va traslladar al Consell General, al Ministeri Fiscal, i a totes les parts en els procediments penals ordinaris.

El Consell General, el Ministeri Fiscal i les parts en els procediments a quo, que així ho han estimat, han efectuat les al·legacions oportunes i les conclusions respectives defensant allò que han cregut oportú segons la seva opinió i els seus interessos.

Tercer

En aquestes actuacions, s'han presentat posicions diferents: d'una banda, les representacions processals de les parts en els processos a quo coincideixen en la conclusió que els articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal vulneren l'article 10.1 de la Constitució i l'article 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals i, d'altra banda, amb al·legacions evidentment diferents, el Ministeri Fiscal i el síndic general arriben a la conclusió contrària.

Quart

Efectivament, el Ministeri Fiscal manifesta, en primer lloc, que no té cap oposició a l'assistència tècnica lletrada d'un detingut des del mateix moment de la seva detenció i que vetllarà per l'aplicació de la llei si el legislador decideix efectuar un canvi en aquest sentit.

Ara bé, el Ministeri Fiscal destaca que les parts coadjuvants qüestionen la no validesa de la Llei andorrana en relació amb una norma supranacional i la jurisprudència respectiva del Tribunal Europeu dels Drets Humans i no en relació amb la Constitució.

Citant la jurisprudència del Tribunal Constitucional mateix, el Ministeri Fiscal recorda que els drets del Conveni –i el dels altres tractats signats per Andorra- formen part de l'ordenament jurídic andorrà i la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans pot ser tinguda en compte a l'hora de precisar els drets fonamentals homòlegs, però no són per si mateixos cànons de constitucionalitat (causa 2010-5-RE).

En segon lloc, el Ministeri Fiscal al·lega la necessitat del principi general de seguretat jurídica i no pot ser que les normes puguin canviar en el desenvolupament del procés, ja que la Constitució garanteix aquesta seguretat jurídica en l'article 3.2. En aquest sentit cita la jurisprudència Medevediev del Tribunal Europeu dels Drets Humans (març 2010).

Per acabar, el Ministeri Fiscal demana que es desestimin les accions incidentals d'inconstitucionalitat formulades pel Tribunal de Corts, ja que considera que els articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal no vulneren els principis fonamentals de protecció dels drets a un procés equitatiu i a la defensa.

El síndic general considera que resulta evident que l'acció d'inconstitucionalitat no situa com a paràmetre de la constitucionalitat dels articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal la Constitució, sinó el Conveni per a la salvaguarda del drets humans i de les llibertats fonamentals. I això, perquè l'assistència lletrada no figura ni a l'article 9 ni al 10 de la Constitució.

El Consell General considera que els tractats internacionals, inclosos també els relatius als drets humans i a les llibertats fonamentals no poden erigir-se en paràmetre de constitucionalitat de la llei andorrana. En primer lloc, perquè la Constitució d'Andorra no conté un precepte que elevi els tractats internacionals en matèria de drets humans i de llibertats fonamentals a la categoria de normes integrant el bloc de constitucionalitat. La Constitució d'Andorra només estableix que la Declaració Universal dels Drets Humans és vigent a Andorra i que els tractats internacionals s'integren en l'ordenament jurídic andorrà i que no poden ser modificats o derogats per les lleis. D'això se'n desprèn, en segon lloc, que la força passiva dels tractats internacionals no els converteix en criteri o paràmetre de la validesa constitucional de les lleis andorranes posteriors als tractats, sinó que simplement imposa l'aplicabilitat preferent dels tractats en relació amb les lleis andorranes.

Ara bé, el Consell General manifesta que els articles objecte de l'acció incidental són susceptibles d'interpretació i d'aplicació conformes amb el Conveni esmentat o, més exactament, amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans en relació amb l'article 6 d'aquest Conveni.

Destaca que el Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals tampoc recull de manera expressa l'assistència lletrada al detingut, sinó que l'article 6 esmentat estableix el dret a ser defensat en els processos judicials penals. En canvi, els articles 24 i 25.1 impugnats sí que regulen aquesta assistència, tot i que aquesta no està contemplada en la Constitució.

La recent jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans està destinada a protegir el detingut davant l'obtenció indeguda de proves que el puguin perjudicar al llarg del procés. Es pot afirmar que els articles impugnats persegueixen la mateixa finalitat i poden ser interpretats i aplicats en els termes d'aquesta jurisprudència, més enllà del fet que la compareixença de l'advocat no es produeixi fins passades 24 hores de la detenció. El més rellevant és que la intervenció obligatòria de l'advocat després d'aquest lapse de temps pugui garantir al detingut que no es puguin utilitzar contra ell, en el procés judicial, elements o proves obtingudes indegudament i aquestes garanties estan plenament previstes en l'article 25.1 del Codi de procediment penal.

En definitiva, aquesta part estima que els articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal es poden considerar conformes a la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans derivada de l'article 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals o en tot cas, el Tribunal Constitucional en pot declarar la seva conformitat mitjançant una interpretació que ajusti la seva aplicació a les exigències d'aquesta jurisprudència.

Sisè

De manera substancial, les parts en els processos a quo que van optar per presentar al·legacions en relació amb aquesta causa coincideixen en manifestar que els articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal vulneren el dret a un procés equitatiu, reconegut a l'article 10.1 de la Constitució i a l'article 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals. No es tracta d'un dret simplement formal i cal protegir-lo en el decurs de totes les fases, inclosa la fase prèvia de la detenció.

La prohibició sistemàtica de l'assistència de l'advocat des del primer moment de la detenció situa el detingut en una confusió i, per desconeixement, pot no beneficiar-se de les garanties que preveu la llei per a la seva defensa, d'això se'n deriva la vulneració del principi d'un procés en igualtat d'armes en un procés equitatiu.

La majoria d'aquestes parts citen la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans en relació amb aquest punt per fonamentar les seves posicions. Citen igualment la jurisprudència del Tribunal Constitucional, recaiguda en la causa 2007-40-RE, ja sigui per dir que el dret a l'assistència d'un advocat és un dret complet, que no pot ser restringit, ja sigui per dir que en aquestes causes no es tracta de la vulneració d'aquest dret, sinó del dret a un procés equitatiu.

Setè

Totes les parts, van presentar, dintre de termini, els seus escrits de conclusions en què reprodueixen els arguments i les pretensions continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

Mitjançant quatre autes del 31 de març del 2010, redactats de manera idèntica, el Tribunal de Corts va plantejar un procés incidental d'inconstitucionalitat contra els articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal. La redacció d'aquests articles és la següent:

"Article 24

Tota persona sospitosa que presti declaració davant el Servei de Policia ha de ser informada, de manera que ho entengui, i de forma immediata, dels fets que se li imputen i de les raons motivadores de la seva eventual privació de llibertat, així com dels drets que té, especialment els següents:

a) dret a no declarar.

b) dret a no declarar contra si mateixa i a no confessar-se culpable.

c) dret a llegir ella mateixa la seva declaració, i de fer-hi afegir les modificacions o els aclariments que cregui necessaris.

d) dret a designar advocat i a sol·licitar la seva presència al cap de 24 hores de la seva detenció, perquè assisteixi a les declaracions i intervingui en tot reconeixement d'identitat de què sigui objecte a partir d'aquell moment. Si el detingut o pres no designa advocat, llevat de renúncia expressa, actua d'ofici l'advocat de guàrdia.

e) dret que es posi en coneixement d'un familiar o una persona que designi, el fet de la seva detenció i el lloc on es troba.

f) dret a ser assistit gratuïtament per un intèrpret quan es tracti d'un estranger que no comprengui o no parli la llengua nacional o una de les llengües dels estats veïns.

g) dret a ser reconegut pel metge forense i, en el seu defecte, per un facultatiu.

En la declaració prestada davant la policia s'ha de fer constar l'hora d'inici i acabament de la declaració. Els interrogatoris no poden durar més de quatre hores seguides, i entre un i altre hi ha d'haver un temps de descans d'almenys 1 hora.

El detingut té dret a gaudir d'un descans ininterromput d'almenys 8 hores per cada 24 hores de detenció.

En el cas que sigui necessari efectuar una prova d'alcoholèmia s'ha de notificar a la persona interessada el dret que té de sol·licitar una anàlisi de sang si no està d'acord amb el resultat obtingut mitjançant altres procediments.

Article 25

1. Per garantir el dret a l'assistència d'un advocat referit a l'apartat d) de l'article anterior, el Servei de Policia ha d'informar immediatament el detingut que pot designar un advocat o demanar que se li designi d'ofici perquè l'assisteixi transcorregudes 24 hores de la seva detenció. Els funcionaris sota la custòdia dels quals es troba el detingut o pres s'han d'abstenir de fer-li recomanacions sobre l'elecció de l'advocat.

Efectuada la designació, o sol·licitat l'advocat d'ofici, la policia l'ha d'avisar seguidament i, com a màxim, abans de transcorregudes 12 hores de la detenció, i ha d'informar-lo de la natura de la infracció objecte de l'enquesta policial. L'advocat, transcorregut el termini de les 24 hores a partir de la detenció, pot revisar les diligències practicades, entrevistar-se privadament amb el detingut durant un període de 30 minuts, i assistir en els interrogatoris, en els quals pot intervenir sol·licitant als funcionaris de policia que interroguin el detingut sobre els aspectes que sol·liciti i fer constar en la mateixa declaració qualsevol manifestació que vulgui emetre.

Si l'advocat no compareix, tot i haver estat degudament convocat, les declaracions i les investigacions poden continuar sense la seva presència."

Aquest procediment està establert en l'article 100 de la Constitució i en els articles 52 a 58 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

L'article 100.1 de la Constitució defineix les condicions en les quals un tribunal ordinari pot plantejar aquesta acció incidental davant el Tribunal Constitucional. S'estableix que aquest procediment es pot endegar quan en la tramitació d'un procés un tribunal tingui "dubtes raonables i fonamentats sobre la constitucionalitat" d'una llei que sigui d'aplicació imprescindible per a la solució de la causa.

L'apartat 2 d'aquest mateix article disposa que "El Tribunal Constitucional podrà no admetre la tramitació de l'escrit sense recurs posterior. En cas d'admissió dictarà sentència en el termini màxim de dos mesos."

L’article 52 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional precisa les jurisdiccions susceptibles de formular un procés incidental d’inconstitucionalitat, entre les quals el Tribunal de Corts.

L’article 53 d’aquesta Llei regula les condicions per tal que la interposició d’aquest procés sigui procedent.

Els articles 54 i 55 següents completen les normes del procediment.

L’article 56 precisa en el seu apartat primer que “Rebut l’escrit i la peça separada a la qual al·ludeix l’article anterior, el Tribunal Constitucional admet o inadmet l’acció d’inconstitucionalitat mitjançant aute motivat. Contra l’aute d’inadmissió es pot interposar el recurs de súplica al qual es refereix l’article 39.2 d’aquesta Llei”. Els apartats 2 i 3 d’aquest mateix article estableixen el procediment davant el Tribunal Constitucional.

I els articles 57 i 58 fan referència a les conseqüències de l’acció incidental i de la decisió del Tribunal Constitucional.

Els articles 9 i 10 de la Constitució andorrana disposen:

“Article 9

1. Totes les persones tenen dret a la llibertat i a la seguretat i només en poden ésser privades per les causes i d’acord amb els procediments establerts a la Constitució i les lleis.

2. La detenció governativa no pot durar més del temps necessari per dur a terme les indagacions tendents a l’esclariment del cas i mai no pot excedir de quaranta-vuit hores sense que el detingut sigui posat a disposició de l’autoritat judicial.

3. La llei establirà un procediment perquè tot detingut pugui acudir a un òrgan judicial, a fi que aquest es pronunciï sobre la legalitat de la seva detenció. Així mateix, crearà el procediment per restablir els drets fonamentals lesionats de tota persona privada de llibertat.

4. Ningú no pot ésser condemnat o sancionat per accions o omissions que en el moment de produir-se no constitueixin delicte, falta o infracció administrativa.

Article 10

1. Es reconeix el dret a la jurisdicció, a obtenir d'aquesta una decisió fonamentada en Dret, i a un procés degut, substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei.

2. Es garanteix a tothom el dret a la defensa i a l'assistència tècnica d'un lletrat, a un judici de durada raonable, a la presumpció d'innocència, a ésser informat de l'acusació, a no confessar-se culpable, a no declarar en contra d'ell mateix i, en els processos penals, al recurs.

3. La llei regularà els supòsits en què, per garantir el principi d'igualtat, la justícia ha d'ésser gratuïta."

L'article 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals està redactat de la següent manera:

"1. Tota persona té dret que la seva causa sigui vista equitativament, públicament i en un termini raonable, per un tribunal independent i imparcial establert per la llei, que decidirà, sigui controvèrsies sobre drets o obligacions de caràcter civil, sigui els fonaments de tota acusació en matèria penal dirigida contra ella. El judici ha de ser celebrat públicament, però l'accés a la sala d'audiència pot ser prohibit a la premsa i

al públic durant la totalitat o una part del procés en interès de la moral, de l'ordre públic o de la seguretat nacional en una societat democràtica, quan els interessos dels menors o la protecció de la vida privada de les parts del procés ho exigeixin, o en la mesura jutjada estrictament necessària pel tribunal, quan en circumstàncies especials la publicitat seria de tal natura que perjudiqués els interessos de la justícia.

2. Hom presumeix innocent tota persona acusada d'una infracció fins que la seva culpabilitat hagi estat establerta legalment.

3. Tot acusat té dret, especialment:

a) A ser informat, en el termini més curt possible, en una llengua que comprengui i d'una manera detallada, de la natura i de la causa de l'acusació formulada contra ell.

b) A disposar dels temps i de les facilitats necessàries per preparar la seva defensa.

c) A defensar-se ell mateix o a tenir l'assistència d'un defensor que esculli i, si no té els mitjans per remunerar un defensor, a poder ser assistit gratuïtament per un advocat d'ofici, quan els interessos de la justícia ho exigeixin.

d) A interrogar o fer interrogar els testimonis de càrrec i a obtenir la convocació i l'interrogatori dels testimonis de descàrrec en les mateixes condicions que els testimonis de càrrec.

e) A fer-se assistir gratuïtament per un intèrpret, si no comprèn o no parla la llengua emprada en el judici."

S'impugnen diversos incisos dels articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal. El seu contingut és clar. En els motius que fonamenten la seva decisió d'obertura d'una acció incidental d'inconstitucionalitat, el Tribunal de Corts considera, a títol principal, que aquestes disposicions, en la mesura en què l'assistència d'un advocat només pot intervenir 24 hores després de la detenció d'una persona, són susceptibles de ser contràries als articles 6.1 i 6.3 c) del Conveni tal com han estat interpretats per la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, concretament en les seves decisions del 27 de setembre del 2008 (Salduz c/ Turquia), del 24 de setembre del 2009 (Pishchalnikov c/ Rússia) i del 13 d'octubre del 2009 (Dayanan c/ Turquia).

D'acord amb el cinquè considerant de l'aute del Tribunal de Corts "en resulta que la manca d'assistència lletrada des del primer moment de la detenció policial, fins i tot en el cas de que el detingut hagués fet us del dret a no declarar, així com la restricció sistemàtica de l'assistència lletrada, salvat en casos excepcionals, no són conformes a l'article 6.1 i 6.3c) del Conveni i constitueixen per tant una vulneració dels drets fonamentals a un judici equitable i a la defensa."

A partir d'aquesta constatació, el Tribunal de Corts manifesta, en el considerant setè, que existeixen dubtes raonables sobre la constitucionalitat dels articles 24 i 25.1 del Codi de procediment penal i que podrien ser considerats com a no conformes a l'article 6 del Conveni i "per conseqüent, contraria a la Constitució andorrana que integra en l'ordenament jurídic del Principat el dit Conveni."

Segon

Atesa la imbricació estreta, tant en la decisió del Tribunal de Corts com en els escrits del Ministeri

Fiscal, del Consell General i de les parts coadjuvants, dels arguments resultant, d'una banda, del Conveni i de la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, i, d'altra banda, de la Constitució del Principat d'Andorra, convé, a títol previ, precisar el valor i la posició en l'ordenament jurídic d'Andorra de les normes invocades i de la jurisprudència del Tribunal Europeu esmentat.

L'article 3.1 de la Constitució disposa "La present Constitució, que és la norma suprema de l'ordenament jurídic, vincula tots els poders públics i els ciutadans". L'apartat 3 d'aquest mateix article estableix que "Andorra incorpora al seu ordenament els principis de dret internacional públic universalment reconeguts" i l'apartat 4, que "Els tractats i acords internacionals s'integren en l'ordenament jurídic a partir de la seva publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, i no poden ésser modificats o derogats per les lleis."

Sense haver de procedir a una exegesi sofisticada, de la confrontació d'aquests tres apartats es desprèn que els tractats internacionals, entre els quals el Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, estan situats en la jerarquia de les normes, en un lloc necessàriament inferior al de la Constitució.

En la sentència del 25 de maig del 2007, recaiguda en la causa 2007-2-RE, el Tribunal Constitucional va confirmar la seva jurisprudència assentada en la sentència del 12 de maig del 2000 (causa 2000-3-RE) en què considerava que "l'article 10 de la Constitució ha d'interpretar-se tenint en compte l'article 6 del Conveni europeu dels drets humans, ja que aquest Conveni forma part de l'ordenament jurídic andorrà, de conformitat amb l'article 3.4 de la Constitució, tot i que no és una norma constitucional."

En diverses altres resolucions, el Tribunal Constitucional també va considerar que quan els principis o les normes derivats de la Constitució d'Andorra eren anàlegs o propers als del Conveni esmentat, la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans pot utilitzar-se per una millor interpretació de les disposicions andorranes, però el text del Conveni no pot substituir les disposicions de la Constitució. D'això se'n deriva que el Conveni esmentat no pot ser un paràmetre suficient per jutjar la constitucionalitat d'una llei.

El Tribunal Constitucional ha fet seu, en certa manera, el principi d'interpretació contingut en l'article 10.2 de la Constitució espanyola d'acord amb el qual "Les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats reconegudes per la Constitució s'han d'interpretar conformement a la Declaració Universal dels Drets Humans i als tractats i als acords internacionals en la matèria ratificats per Espanya."

Nogensmenys, es desprèn de la jurisprudència d'altres tribunals constitucionals (Itàlia, Alemanya o

França, p. ex.), que les disposicions dels tractats internacionals i, en particular, el Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, no tenen valor constitucional, però que poden ser emprades per les jurisdiccions nacionals com a criteri per interpretar la Constitució.

Podem citar una jurisprudència molt precisa amb el cas del Tribunal Constitucional Federal alemany que va declarar que el Conveni, tal com està interpretat pel Tribunal Europeu dels Drets Humans, pot servir de guia a les jurisdiccions alemanyes sempre que els drets fonamentals que en derivin siguin al menys tan protectors com els continguts en la Llei Fonamental (causa Görgülü, del 14 d'octubre del 2004, 2bvR, 148/04).

Només en cas que la Constitució d'un país assimili el Conveni a una norma constitucional, aquest pot ser considerat com integrat, segons l'expressió andorrana, a "la norma suprema" nacional. Aquesta situació no és freqüent, es dona en casos aïllats com per exemple el cas d'Àustria.

Aquest llarg retomb és necessari per tal de precisar acuradament que en dret andorrà, com en la majoria dels ordres jurídics nacionals europeus, el Conveni no té valor constitucional propi, tanmateix, en funció dels casos, té valor legislatiu o supralegislatiu (p. ex., en aplicació de l'article 55 de la Constitució francesa). D'això se'n deriva que el recurs d'inconstitucionalitat que, per naturalesa, ha d'estar fonamentat en una pretesa vulneració de les normes o dels principis directament inscrits en la Constitució, no pot, a títol principal, estar fonamentat en la vulneració d'una disposició continguda en una norma internacional, però aquesta, interpretada eventualment per la jurisdicció o l'òrgan competent, pot servir de referència per interpretar les normes constitucionals que tinguin un contingut anàleg.

Per exemple, a partir d'una lectura precisa de l'article 10 de la Constitució i dels principis que acabem d'exposar, el Tribunal Constitucional va considerar que, per analogia amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, la vulneració del dret a un procés de durada raonable en el marc d'un procediment judicial, constituïa la vulneració del dret a la jurisdicció (causa 2007-2-RE abans esmentada).

A més cal tenir en compte que el Tribunal Constitucional és jutge de la constitucionalitat de les lleis no de la convencionalitat. D'acord amb l'article 95.1 de la Constitució, al Tribunal Constitucional li correspon de manera exclusiva ser "l'intèrpret suprem de la Constitució".

Tercer

Els articles 9 i 10 de la Constitució es van inspirar, de manera manifesta, en els articles 5 i 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals. L'article 9.2 versa explícitament sobre la detenció governativa, tracta de la llibertat individual i de la seguretat, de manera molt similar a com ho fa l'article 5 del Conveni esmentat. L'article 10 fa referència al dret i a les garanties del procés degut en el mateix esperit que l'article 6 d'aquest Conveni. De la comparació d'aquests redactats se'n deriva que la utilització de fórmules generals no prohibeix, de cap manera, al jutge competent desenvolupar una jurisprudència precisa, a condició que les resolucions dictades siguin coherents amb els drets i les llibertats que aquests textos, nacionals o internacionals, garanteixen.

Com ja s'ha dit anteriorment, en alguna ocasió el Tribunal Constitucional ha transposat en dret andorrà, a partir de les disposicions de la Constitució, raonaments o solucions sorgides del Tribunal Europeu dels Drets Humans.

En la causa que ens ocupa, es demana al Tribunal Constitucional de pronunciar-se sobre si el termini de 24 hores, durant el qual una persona detinguda no pot entrar en contacte amb un lletrat, constitueix una vulneració del dret a l'assistència tècnica d'un advocat.

En un sistema democràtic, la detenció governativa, és a dir, la possibilitat de detenir una persona en els locals del Servei de Policia des del moment en què existeixen en contra seu indicis d'un crim o d'un delicte d'una gravetat real, o si les exigències d'una investigació imposen evitar la seva comunicació amb terceres persones, ha de conciliar-se amb els principis de la llibertat individual i del procés degut, establerts als articles 9 i 10 de la Constitució. Atesa la importància, en alguns casos, de les declaracions obtingudes en el decurs de la detenció governativa i les condicions, a vegades difícils d'apreciar, de com han estat obtingudes, el Tribunal Constitucional considera, com el Tribunal Europeu dels Drets Humans, que la persona detinguda governativament ha de poder beneficiar-se d'unes garanties processals reals. Malgrat que aquestes constitueixen aspectes previs necessaris al bon desenvolupament ulterior d'un procés, no hem de desentendre's d'aquesta fase prèvia quan pugui estar en joc la garantia d'un procés degut en el sentit de l'article 10.2 de la Constitució i de l'article 6 del Conveni.

De fet, prenent en consideració la darrera jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, cal incloure les fases prejudicials d'un procediment en l'àmbit de les garanties establertes a l'article 10.2 de la Constitució. L'equitat d'un procés penal implica que qualsevol persona susceptible de ser processada ha de beneficiar-se, després de la seva detenció de l'assistència d'un advocat.

L'article 24 del Codi de procediment penal, en tant que enuncia des de l'apartat a) fins a l'apartat g) que les informacions que han de ser obligatòriament comunicades a qualsevol detingut, en una llengua que entengui, compleix algunes de les exigències que acabem d'esmentar. Nogensmenys, la prohibició establerta a l'apartat d) de designar un advocat i de sol·licitar la seva presència durant

un termini de 24 hores constitueix una manca en relació amb la coherència del procés degut entès de manera global, des de la detenció en les dependències del Servei de Policia fins a l'esgotament dels procediments judicials.

Com ho han destacat els Tribunals Constitucionals que han hagut de pronunciar-se recentment sobre aquestes qüestions, per exemple, el Consell Constitucional francès, el 30 de juliol del 2010 (decisió núm. 2010-14/QPC), o el Tribunal Europeu dels Drets Humans en les decisions citades pel Tribunal de Corts, és legítim que el règim de la detenció governativa, tant en la seva durada, com en les seves modalitats, sigui modulada en funció de la gravetat excepcional de certes infraccions.

Per tal com estableix la prohibició de sol·licitar la presència d'un advocat durant les primeres 24 hores de la seva detenció, l'article 24 d) del Codi de procediment penal és contrari, pel que fa a aquest incís, a la Constitució. Els incisos de l'article 25.1, que li són inseparables han de ser igualment declarades contràries a la Constitució.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Declarar que l'incís "al cap de 24 hores de la seva detenció" de l'apartat d) de l'article 24 i els incisos "transcorregudes 24 hores de la seva detenció" i "transcorregut el termini de 24 hores a partir de la detenció" de l'article 25.1 del Codi de procediment penal són contraris a la Constitució, i per tant nuls.

Segon

D'acord amb l'article 58.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, aquesta sentència té

efecte des de la data de la seva publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra. S'aplicarà de manera directa a les persones implicades en els processos suspesos que han originat les quatre accions d'inconstitucionalitat. Pels demés processos, d'acord igualment amb aquest mateix article 58.2, subsisteixen els efectes pendents originats pels incisos esmentats abans de la seva anul·lació fins que no es dictin noves normes que regulin les situacions jurídiques preexistents.

Tercer

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada al president del Tribunal de Corts, al Ministeri Fiscal i a les representacions processals de les parts comparegudes davant el Tribunal Constitucional, ho pronunciem, manem i signem, a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2010.

Pierre Subra de Bieusses Juan A. Ortega Díaz-Ambrona

President

Vicepresident

Didier Maus

Carles Viver Pi-Sunyer

Magistrat

Magistrat